

ՔԱՆՈՒՄՆԵՐ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
 Քույրարիւն Կառնար
 Տարեկան 10 Պր.
 Վեցամսեայ 5 »
 Արտասահմանի հա-
 մար տարեկան 12 »
 Վեցամսեայ 6 »
 ԿԱՆԻՍԻԿ ՎՃԱՐՆԵՐԻ
 —(—
 Գրութիւնք եւ չին գրութիւնք
 —(—
 Կանոնական տղայ 20 սան-
 քիւն Ե. Երեմիան աւելի ան-
 զանկեառու համար 20 ՕԼՈ
 փոքր կրնայ :

ՇԱՐՄԹ

Պատկեր Լ. Գրաւ գրկել
 Կարգադրութեան հասցիք
 —
 Редакция на вѣстникъ
 «Шаржумъ»
 Варна.
 Redaction du journal
 «Charjoum»
 Varna (Bulgarie)

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ՝ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
 ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԻ ԶՈՐԵԲՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐՄԹ ՕՐԵՐԸ

(ԳԻՆ 10 ՍԱՆԹԻՄ)

(ԳԻՆ 10 ՍԱՆԹԻՄ)

«ՍՍՍՍՍՍՍՍՍՍՍՍ 3 ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ»

ՃՈՒՆԻՆ ԲԵՐԱՆԵՆ

—(—

Այս խորագիրը թող ձեր միտքը թուրքին չի տանի. աղքատին յեղափոխութիւնը շոշափող յօդուած մը չէ աօրիկա. այլ ընկերային բարեկարգութեան հարց մըն է, որուն լուծումը շատ հեշտ կը դառնայ՝ եթէ ընկերութիւնը կազմող մարդեր տարբեր միաբանի, եւ որչա՛ն անոր բարքումը մեր մէջէն, ընտիր բարեշրջումի թուական մը բանալով մեր ընկերային կեանքին մէջ :

Եւ ոչ մէկերնուս համար գաղտնիք մը չէ թէ՛ ընկերական ամէն շրջանակներու մէջ՝ ազնուակաւին սրահներէն սկսեալ մինչեւ արհեստաւորին համեա տնակը՝ եւ անկէց ալ վար՝ որճարանական տխուր կեանքին մէջ՝ սպառնալից անհասարակութիւնները, իստուականիչ արարածներ՝ որոնք մեր աչքերուն առջեւ՝ իսպաղ ու պատուաւոր անհատներու կեանքը կը պղտորեն, կանարգեն, կը վատահամբաւեն. եւ մենք՝ շատ անգամ, կամ ինչո՞ւ չըսեմ, միշտ՝ դատապարտելի ներդաճումութեամբ մը ականջ կուտանք ունեց. եւ այս կերպով՝ մէկ կողմէն աղտոտ ընթացքի մը մեղսակից՝ եւ միւս կողմէ սոսկալի թերութեան մը քաջալերողները կը հանդիսանանք :

Ինչո՞ւ ուրեմն անձնատուր կըլլանք այդ թոյլատու ոգիին, որ այնքան ներհակ է վեհանձնութեան եւ ընկերական միտադարձ ամենէն տարրական պարտականութեան. Սա պարզ պատճառով որ մենք ալ մեր կարգին «չունին բերանը իյնալէ» կը վախնանք. այնպէս չէ՞. որպէս զի մենք ալ մեր կարգին չենթարկուինք այն բամբասանքներուն, այն վատահամբաւութեանց, որուն գիտենք թէ հլու համակերպութիւնով մը պիտի ունկնդրէ պատուաւոր ընկերութիւնը. վեր՝ ապէ՞ս որպէս զի ձախողուածք մը չը կրինք այդ աղտոտ մարդուն ձեռքով, որուն հետ իյնալը, որուն հակառակելը խոհեմութիւն չէ եւ որ կրնայ, եթէ իրեն անհաճոյ ըլ-

լալու դժբախտութիւնը ունենաս, քեզ գործէդ ընել, բարեկամներուդ հետ զժտեցնել, նիւթական եւ բարոյական փաստներ հասցնել եւ մինչեւ անգամ մտանել . . .

Երկչոտ ընկերութեան մը անդամներուն այդ «խոհեմ» նկատումները կերեւակայէք թէ ի՞նչ աստիճանի տոկոսն զբան մը կը յօրինեն ընկերութեան այդ արտաւոր մասին համար. նատեր կան՝ որոնք երկրպագուներու շրջանակ մը իսկ կազմած են իրենց, որոչ չափով համարում եւ ակնածանք կը վայելեն, զիրենք նոյն իսկ չոյցներ, գղտուցներ կը դառնան, միայն եւ միմիայն այն պատճառով որ այդ անձը, այդ ստահակը «չուն մըն է, սրուն բերանը բունայու չի դար» :

Եւ տիրելով կը տեսնես որ անգին՝ շատ անգամ ճշմարտութիւնը կը նսեմանայ, արդարութիւնը ամպերու տակ կը թաքչի եւ ան որ անոր սիրովը կը տոչորէր՝ մէկուսացած, լքուած եւ ուժովափ արարածի մը կը վերածուի :

Եթէ իրերը այս ընթացքով յարատեւեն, մի՛ վարանիք համոզուելու թէ հեռու չէ այն օրը ուր մեր ընկերական կեանքին վրայ կեղծիքը, եւ լրբութիւնը միահեծան պիտի տիրապետեն, եւ մեր գոյութիւնը, մեր հանդիսաւր կախում պիտի ունենայ այն անհատներէն՝ որոնք ալ ոտ նըկարադրի մը ամենէն աւելի բացորոշ յատկութիւնները ցուցնեն :

Արդ՝ ընկերութեան ամենէն նուիրական պարտքը կը հրամայէ որ փութայ թոթափելու այս սարուկութեան չլթանները, որոնք նոյնքան ծանր եւ ալ աւելի ամսթալի են աղքի մը գերութեան չլթաններէն : Ո՛չ մէկ զոհողութիւն չենթադրել այս աղտոտ մը. ամբողջ պատուաւոր անձերու գաշնակցութիւնը միայն հարկաւոր է՝ արժանաւայելի գիրք մը բունելու այդ նկարագրերուն հանդէպ՝ եւ վստահակ գործիք ու ասպարէզ դառնալու անոնց շահատակ-

թեան՝ լայն եւ ամէն կողմէ բխող արհամարհանքով մը՝ բարեալ վերածել այդ պարտները, որոնք առ ի չզոյն ուրիշ յատկութեանց՝ վատութիւններ գործելով եւ ահաբեկելով է որ կուզեն փայլիլ . . .

Ընկերութեան ալ աղէկ կըլլայ իրենց ալ :

ԳԱՄԵՐ-ԱՐՇԱՒԻՐ

ՄԷԿԸ ԱՍԵՆՈՒՆ ԱՍԵՆՔԸ ՍԷԿՈՒՆ ՀԱՍԱՐ

Փողոզուրդ մը աղք մը նիւթական ու բարոյական իսկական անդորրութիւն ձեռք բերելու համար իր մտաւոր զարգացման հետ միասին պիտի մշակէ նաեւ ընկերական գաղտնարարութիւն, սրտի եւ ինքնի կրթութիւն :

Ու եւ անհատ՝ հզօր թէ տւար՝ պէտք է համոզուի որ իր մարդկային պարտականութիւնները տահմանափակուած չեն միայն իր անձին համար սպրեւելու եւ իր անձին համար մեռնելու մէջ :

Սակայն դժբախտաբար մարդկային ընկերութիւնը զեռ այն վիճակի մէջ չէ, որ լքուած նիւթական հասարակութիւնն անհատ իր ինչի մասին :

Բազզը բանուկ մաղիկ՝ ո՛ր եւ է միջոցով հասարակութիւնը հարտահարելէ եւ իրենց մարմն ու սնուկը անոր արիւն ու քրտինքով պարտաւարացնելէ յետոյ բնաւ տրամադիր չեն բան մըն ալ անոր վերադարձնելու :

Եւ փոխադարձաբար հասարակութիւնը՝ ընկերական արդի ձախող պայմաններու ներքեւ՝ չը հետաքրքրուի որ ու է անհատի կեանքով : Ոչ ոք ու չը կը դարձնէ փողոզին անկիւնը կծկուած այն բուսիկ ու քաղցած արարածին վրայ, որ օրերով անօթի մնալէն վերջը թերեւ «գող» պիտի ըլլայ կամ «անձնապան» : Եթէ գոչնայ, հասարակութիւնը պատրաստ է զոյն իր բանտով ու արտորով . . . սպանելու : Իսկ եթէ մեռնի ընկերութիւնը կը դատապարտէ եւ կրօնքը կանխէ զայն. նոյն իսկ Ստուծոյ քահա-

նային ներդաճում մոմն ու խունկը կը մերժեն անոր գէթ . . . հոգին փրկելու :

Եւ ինչո՞ւ. — վասնզի ո՛չ անհատ եւ ո՛չ հասարակութիւն չեն գիտեր ապրիլ մէկը միասին համար. վասնզի այժմ հասարակութիւնը կազմուած է այնպիսի անհատներէ, որոնք բոլորովին հակա նեայ շահեր ունին : Մէկուն փաստ միասին վատակն է եւ մէկը կը զրկուի միւսը վայելելու համար : Կարօտը տոկոս կուտայ, որպէսզի վախառուն հարստանայ. գործաւորը աւելի կը շարշարուի, որ գործատէրը աւելի չքիզ կեանք վարէ :

Եւ հաւատացէք որ ներկայի մէջ ախրող ընկերական յոռի օրէնքները երթալով պիտի արժարձեն մարդկային աղքատութիւնը : Անգլիոյ մէջ անհատական հարստութիւնները արդէն իրենց ծայրագոյն աստիճանին հասնելու մտ կ'են. բայց միայն լոնարաի մէջ օրական 4 հոգի կը մեռնի . . . անօթութենէ : Ամերիկայի գործարանատէրեր միլիարդներ ունին, բայց հոն կ'ես միլիոն գործաւոր՝ իրենց կիներով զաւկրներով հա՛ց կազազակեն :

Ուստի պէտք է փրկել հասարակութիւնը դարմանելով անոր ընկերական թերութիւնները : պէտք է հաշտեցնել անհատները՝ հաւատարեցնել անոնց շահերը :

Եւ այդ մասին գոնէ մինչեւ հիմա աւելի հասուն ժողովուրդներու գործ դրած միջոցներուն լուսագոյնը կարելի է համարել «գործակցութիւնը» :

Գործակցութեան մասին ուրիշ անգամ ալ գրած ենք եւ դեռ կը գրենք. վասնզի նա այն տեսակ խնդիր մըն է որ կարծէ կրկնել մէկէ աւելի անգամներ :

Արդէն գիտենք թէ գործակցի ընկերութիւնները՝ նիւթական անհեթեթիկ օգուտներ տրուած են եւ րոպայի ժողովուրդներու. իրական փաստեր կան : Բայց միևնոյն ժամանակ պէտք է գիտնանք նոյնպէս թէ նոյնչափ կարեւոր է նաեւ անոնց տրուած «բարոյական» օգուտը :

Երբ որ Լորտ Սալլարի իր վերջին ճանապարհը մէջ «անկման» վիճակի մէջ գտնուող տեղութեանց խօսքը կրնէր, Սուրբանը իր վրայ սուղիով բոցաբեց աւարտութեան գէտ Բողոքեց նաեւ Չըմպըրլի ի և Աւէնտմիտարի դուքսին բանախօսութիւններուն գէտ, որ կը պարզուէին «կայսրութեան քայքայումը», և «պատմութեան մէջ չանունուած սփռններու շարքը»... Բայց անոգոս բողոքներ և զանազանք, և շարդիւիցին Անգլիոյ ամէն կէտերէն նորանոր մեղադրանքներու և ցասումներու մայթքումը, որոնք մշտապէս արձագանգներու պէս կրկնուեցան ու կը կրկնուին Մեծն-Բրիտանիոյ և Ամերիայի միջև ամենէն հեռաւոր անկիւնները: Անգլիացի իրաւեկ թղթակից մը անտարակուսելի կը գտնէ թէ հայոց հարցը նորէն պիտի ծագի, և կը հաստատէ թէ անգլիացիները և ամերիկացիները մտադիր են նոր միջոցներ ստրբելու: Սոցաթանին և անոր մտերմին՝ Վիլհելմի գէտ:

Առսիոյ մէջ գիտենք պարզէն թէ արամացի թիւնները այնքան հաճոյակատար չեն երեւար Սուրբանին ծրագրներուն հանդէպ: «Նքովե Վրէմի» դարձեալ կը գրէ թէ թուրքիա թէ Լիբնոստանութեան նշալներ ցոյց կուտայ, բայց անկարող է պետութեանց զննատեղի խայթը անքննելու գիտնալ թելու: և կը յարէ թէ ռուս կառավարութիւնը չը պիտի թիրանայ քրիստոնեաները պաշտպանելու: Սուրբանին գէտ, իր գործելու եղանակին մէջ անաշնորհութեամբ

որ լոյսով հրատարակելու որք ինձ անաշնորհութեամբ մէջ մտնում էի, աշխարհը ուրիշներէ համար հրատարակելու ինձ համար զգուշելի կը դարձնէ: Անա այդ հոգեկան վիճակում մի օր մի քանի րոպէս մի կողմէ: Այնտեղ հանդիպեցի մի վարդապետ, խելացի և մարդկային սիրտը զեպի իրեն քաջող պարոնի: Նրա անունը Տուակ էր: Եւ խեղապէս ցուցադրեց ինձ իր սեւ խոր աչքերը ցրտացնելով քարոզում էր մարդասիրութիւնը պատմութիւն և անձնագրութիւն... մեզ համոզում էր զնալ այնտեղ, որ մարդը ապրում է անասունի պէս, որ զօրեղ իր երկաթէ քոնցրով հարածում է սկստի գլխին, գնալ և օգնել: Եւ նրա վերջին խօսքերը եղաւ այս:

—Այո, պարոններ, երիտասարդի համար ամբողջ է միայն իր մտանձնածնի ինչ ամբողջ յանցանք է: Մեր կեանքի նպատակը, լուստուստապէս պիտի լինի ստրուկ հայի ազատութիւնը, ֆիզիքական, բարոյական և մտաւոր ազատութիւնը: Գնանք կուշիու օտար ճնշողի հետ, մեր վիզը ճղող չգիտան խորտակելու համար, կովներ մեր ազգային հոգեկան և բարոյական արտերի գէտ մեր սիրան ու հոգին ազատելու համար: հոգով և սրտով ստրուկ մտնողը չէ կարող իր խղճի և երկրի

միայն իր դատարանին, և գործելով այն չափով զոր ցոյց պիտի տան հարկն ու պարագաները:

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Փ

Տխար Ըարութիւն Համբարձումեան, Սուրբան. — Ձեր նամակը ստացանք և պիտի պահենք զայն մեր տարեգրութեանց մէջ, իր բնական շնորհքով անվայել վարձուքին որով հասարակութեան մէջ մասը սովորութիւն բրած է վերաբերուելու գէտի ազգային մամուլը:

Տասն ամիս «Նարմուդ» կանոնադրութեան ստանալէ ետքը, ինչպէս ստանց չի կրելու հիմով ալ կը յայտարարէր թէ ձրի կը կարծէր զայն: Բնաւ ձեր աչքերուն չէր հանդիպած «մեր պայմանները», որոնք սպասած են թերթի ճակատը. և յետոյ, մեր յաճախակի զեկոյցները, բնաւ ձեզ չէին ուշաբերած: Իսկ եթէ կարողութիւն չունէր և կամ վերջապէս չէր օղեր «Նարմուդ» մտանալ, գծուած էր մամուլակին եւ գրելը զայն՝ առանց մեղի ասելու ձախբերու և ձեզ ալ անպատուութեան և նվարկելու: Գոնէ սեղի խղճի մտա առարկութիւն մը գտնէր մեր գրածը յսփշտակելու համար, և կամ բոլորովին լուրջ: Տեսէք, մտքան բնակող Տագէս Մկրտչեան և Խաչիկ Փափաղեան պարոնները՝ ինչպէս նաեւ Լուսկովիցա և Իսասար (Տպարուճ) գտնուող Տեարք Գրիգոր Բոչար և Իսարիէլ Հոյկապեան, մեր գրածը չերան ևն առանց նոյն իսկ մարտդուութեան շնորհակա-

ազատ աչքը լինել: միայն ազատ սիրտ և ազատ հոգի ունեցող ժողովուրդը չի կրնար սարկական կեանքին...

Ձմայրված նայում էի Ըոյակի բացալու աչքերին, նրանք նախ երկուս ասաղեր էին, վերջը կամաց կամաց սեղմվեցին դարձան մի ասող, փայլուն, պտտաւոր, սրի թերթիկներից կազմվել էր. «Ստրուկիւն-ազատութիւն» խօսքերը: Ասաղը պոկվեց Ըոյակի գէտից, սկսեց շարժվել յողալ, ճեռանալ և ինձ քաշել իր ետեւից...

Հեռեւեղի այդ նոր եւ աւելի քեզ ասողին՝ նա իմ որոնածն էր, գնում էի ուրախ և աշխարհ կերպով, ծով ու գալա, լիս ու քար անցայ, զլուխս պտտերին զիպաւ: փչերը մարմինս ծակեցին, օծելը իրանց թոյնը վրաս թափեցին, բայց փոյթս չէր, սիրտս և հոգիս խաղաղ էին: Չէր գնում էի «Ստրուկիւն-ազատութիւն» ասաղի ետեւից...

Անցան տարիներ, գործայ հասուն երիտասարդ: Կրկին ինչ որ անբացատրելի մի վիշտ սկսեց սեղմել սիրտս, ծանր, ծանր քարի նրճան, ասանց պատճառի: Մնացել էի չարած, ինչ էր ուզում իմ սիրտը, ինչու էր կաշկանդում իմ մտքը, ինչու թիւնը:

լուծվելու յայտնելու, մի միայն կերամ ըլլալու հաճոյքին համար:

Իսկ դուք՝ ձեր օձիւրը վերկելու մարով այնպիսի առարկութիւն մը կընէր, որ ի միջի ալոյց ծրածակելու ալ կը զարցնէ ձեզի:

—Պարի Սալմաթուրուք թագին Արմենակ Ռուբին Շամիան 25 տարեկան երիտասարդը, վերջին զեկոյցն յետոյ անյայտ եղած է. անգիտութիւն տեղեկութիւն կը խնդրուի գրել «Նարմուդ» խմբագրութեան:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ

Ֆիլիպէի Թագ. Խորհուրդին և ազգայիններուն Լոյզէ Տ. Արսէն վարդապետին գէտ զանգատագրեր գրուած ըլլալով Պատրիարքարան, և միտ կողմէ Տ. Իսթիւնեան և Կրկնակոյտը Պալլարիոյ հոգևոր հովիւ նշանակուած ըլլալով, Բաւն ժողովը Արսէն վարդապետին պաշտոնավարութիւնը շնջում համարել է:

—Անտառտի նահանգացի ընդհանր Շարիր փաշան առաջարկել է թուրք կառավարութեան որ ասկէց ետքը տուրքերը փոխանակ զատ զատ գանձուելու, ամենքը միացնելով իր բնական մէկ տուրք գանձուին: Այս կարողորութիւնը, հանձնարել ք իշին խելքով, օգտակար պիտի ըլլայ եղբւր ժողովուրդին:

—Սկովիացի Օր. Մահալ Եղեւիս պայեր է այն տեղի հայ կրկնու և ազգիկներու ասուելու: րութեան ձեռարուեստը ուսուցանելու:

—Վերջերս Պոլսոյ Մարքիպեդ ինչը վարձանոյ Տ. Իրվոր Մարեան, պատկառելի գումար մը կտակեր է Ազգ. Պատրիար-

Մի օր, սիրտս բոլորովին ալիւժոված, գնացի ծովափը: Արեւը մայր մտնելու վրա էր. ծովի մակերեսոյթը խաղաղ, սկսեցող ծփանքով: Բայց այդ վեհապան խաղաղութիւնը չէր համարտատախանում իմ սրտի վիճակին: Ստրուկիւն էի ուզում, կատարել իննականայն պիւքեկով ծով: Ասանց ծովին նայելու սկսեցի զեպի պաշտ գնալ: Մի ժամ չանցած փոթորկը բարձրացաւ, երկինքը ծածկվեց լեւաւ ամպերով. մտացայ ծովին, նայեցի, նա ալիւժոված էր, կամաց կամաց սկսեց կատարել: Վիթխարի ալիքները իրար ևս ից վազելով գալիս զիպում էին իմ կանգնած տեղի հիմերին: Երբ մի քիչ այդ հեղուկ սարկին, որ մի քիչ առաջ խաղաղ, անուշ չընէրով մի զանգված էր, իսկ հիմա ամենի զազանի պէս պատէ պատ, քարէ քար էր ընկել և զան էր փնտտում: Գիտում էի, բնութեան քաճաճոյքն էր այդ: Բնութիւնը և մարդկային սիրտը բաւական իրար նման են: Երկուսի խաղաղութեան և իրարանցման ժամն ու վայրկեանն էլ որոշել անկարելի է:

Մարքիս մէջ համեմատում էի մարդկային փոքրիկ սրտի և անասնան բնութեան զազանիքները:

Բայց չէ որ մարդու սիրտը և հոգին իրանց մէջ ստնում են ամբողջ բնութիւնը:

քարանին և զանազան ազգային հաստատութեանց:

—Բացի Պալլարիոյ առեւարդական նախարար Պ. Վելիչքովէն որ անցեալները հրաժարած էր իր պաշտօնէն, այժմ ուրիշ երկու նախարարներ ևս, ուած են իրենց հրաժարականը. այն է Իրթական նախարար Պ. Վաստով և հաղորդակցութեան նախարար Պ. Մաճառով:

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն Դ Ե Պ Ք Ե Ր

Հ. ՅԱՍՏԻՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴՐԸ

Ձուից երիական Պաղէ Անձայկը թերթին մէջ կը կարգացուի:

Վանէն, Բաղեշէն և ուրիշ վիլայէթներէ հասած հիւսուստական տեղեկագրերը ցոյց կուտան թէ այն տեղերու վիճակը վերջին ժայր անդոհացուցիչ է: Բրդերը ոչ միայն առաջուան պէս երկրին բացարձակ տէրերն են, այլ և իրենց աւարտութեանց պահուն կանոնաւոր զօրաց օգնութիւնն ալ կը ստանան, բնականաբար կողոպուտներէն կարեւոր բաժին մը հանելով հրամանատարներուն: Կեղրոնական կառավարութիւնը թէ անկարող է կարգ կանոն հաստատելու և թէ մանաւանդ չարակամ ու չքաղձայող երկրին խաղաղ սարքին հանդիսաբար ապահովելու:

Հայաստանը կամայական իշխանութեան և բմբոստ տարրերու ստղալ էլ մըն է: Իրաց այս վիճակը այդ կողմէն ալ մեծ վրտանդ կը սպառնայ Թուրքիոյ ինչպէս որ Գոսովայի կացութիւնը այժմ Մակեթոնիոյ խնդիրը երեւան հանած է: Պ. Չէնովիէզ մէկէ աւելի անգամներ գիտում:

Անա այդ խորհրդածութիւնների մէջ մէկը ուսիս զարկեց. զա իմ շատ հին բարեկամներից մէկն էր, մի քիչ տարակուսական հայեացք գծելով վրաս ստեց:

—Է՛, Սուրբն, այդ ինչ ևս մտածում, եթէ կրկին ասաղ ևս փնտտում ծովի մէջ ասաղ չը կայ. այնտեղ սեւ մահ կայ:

—Ձմարտան ասաց, ոչինչ չեմ մտածում, ծովն եմ գիտում, տեսնում ևս ինչպէս է կատարել, սեւացի, ինքն էլ չէ իմանում թէ ինչու է մոնչում: Կարծես իմ սիրտը լինի:

—Հա, հասկանում եմ, գուք քեզ միայն ևս զգում: Նորից ասաղ ևս որոնում: Արտնիր սիրելիս. զնանք, գուցէ այդ էլ գտնես. և այդ գտնելուց յետոյ միայն՝ դու կարող ես բմբոստել մարդու կեանքը ամբողջովին...

Մենք լուս ու մուշք քաղաք գործանք. բարեկամիցս բաժանվեցի և մտայ մի նեղ փողոց, արդէն մտնելու. երկու կողմի բարձր աների պատուհաններում լոյս կար, նրանցից մէկը՝ շրիկալով բացվեց. և ցնցվելով վեր նայեցի և գտայ իմ ստեղծ. նրա լոյսը երբեմն մեզմ է վեներայի լոյսի պէս, երբեմն բոցովուս «Ստրուկիւն-ազատութեան» ստղի նման: Նրա անունն է սեր...

ներ ըրած է Կրան՝ անոր ուշա-
դրութիւնը հշտ իրելով Կովկա-
սի հայ գաղթականներուն վրայ
որոնց գոյքն ու կայքը յափըշ-
տակուած են արդէն իրենց երկ-
րին մէջ: Մէկ բառով բազմաթիւ
պատճառներ կան մէջտեղ, այս
անգամ Հայկական Խնդիրը աւե-
լի ծանր և վճռական կերպով և-
րեւան հանելու:

Մ Ա Կ Ե Թ Ո Ւ Ն Ի Ա

Կնոթեքանտան Պէլժի Բէշտա-
յի թղթակիրը կըսէ թէ կոմս Կո-
լտախովսկի որ այս պահուս Թրանց
ժողէջի կայսեր մօտ կը գտնուի,
Ռուսիոյ և Աւսթրո-Հունգարիոյ
միջև: Մակեդոնիոյ վերաբեր-
մամբ համաձայնութիւն մը առաջ
ընելու խնդիրը կը քննէ: Դի-
ւանագիտական շրջանակներու
մէջ, Պալքանեան թերակղզիին
մէջ Կոմսի քուստի պահպան-
ման խօսքը չի կայ: Կոմս Մու-
րափէզիին Վիէննա գացած օրէն
առանձնապէս մտադրութիւն կայ
Մակեթոնիոյ ինքնավարութիւն
չնորհելու: Ռուսիա և Աւսթրո-
Հունգարիա պատրաստ են պաշտ-
պանելու Պալկարիոյ և Սերպիոյ
այսմասին ըրած գիմումները Բայց
որովհետեւ պէտք է կանխատե-
սել որ Դուռը անպատճառ ամէն
առաջարկ պիտի մերժէ, ուստի
երկու մեծ պետութիւնները Մա-
կեթոնիայի ինքնավարութեան
խնդիրը եւրօպական յառաջի-
կայ զեպանախորհուրդին քըն-
նութեանը պիտի ենթարկեն:
Ռուսիա և Աւսթրո-Հունգարիա
պիտի պնդեն Պէլժիի գաշնա-
գրին այն յօդուածին վրայ
որով Դուռը պարտաւորութիւն
յանձն կառնէ Մակեթոնիոյ ինք-
նավարութիւն տալ:

Պ. ՊԻԼԻՈՎԻ ՃԱՌԸ

Կերմանական խորհրդարա-
նին մէջ, Պ. Պիլով հարցապըն-
դումի մը պատասխանելով հե-
տեւեալ բացատրութիւնները տը-
ւած է արտաքին քաղաքականու-
թեան վրայ:
Արեւելեան խնդիրը այս պա-
հուս խաղաղ շրջանի մը մէջ կը
գտնուի, բայց բոլորովին լուծ-
ուած չէ: Իրերը՝ աշխարհի խա-
ղաղութեան հանդէպ այնքան
սպառնական չեն որչափ ասկէց
առաջ: Թշնամութիւնները աւե-
լի մեղմ են քրիստոնեայ և իս-
լամ տարրերու մէջ քան պալ-
քաններու ժողովուրդներուն մի-
ջեւ, որովհետեւ ինքնավարու-
թեան գաղափարը զիրենք զի-
րագրգիւ ըրած է: Այս ժողո-
վուրդներու մէջ զարգացման
պէտքը այնքան չեղած է, որ
մէկէ աւելի պարագաներու մէջ
գծաւորութեան կէտերու կրնայ վե-
րածուիլ:
Եւ սակայն հակառակ այս թրշ-
նամութեանց պէտք չէ երկնչիլ
որ խաղաղութիւնը կը վրդովի:
Կերմանիա արեւելքի մէջ ոչ

մէկ անձնասիրական ազգեցու-
թեան կը տենչայ:

Կերմանիոյ նկատմամբ Թուր-
քիոյ համակրանքը հիմնուած է
վերջնայն սա համոզման վրայ
թէ՝ մարդկային իրաւունքը միշտ
մարդկային իրաւունք կը մնայ,
նոյնիսկ Թուրքիոյ հանդէպ և թէ
Կերմանիա իրական խաղաղու-
թեան փափազող է:

Կայսեր ճամբորդութեան վրայ
խօսելով, նախարարը ըսաւ թէ
աւետարանական գերմանացիներ-
ը՝ Ս. Տեղեաց մէջ եկեղեցի մը
ունենալու իրաւունքն չէին կըր-
նար հրաժարիլ. և թէ Սուլթանը
իր ողջ մաս թեմամբ կը քաւ ըմ-
բունել թէ անհիմն էին այն խա-
ծիքները թէ Վիլհէլմ կայսրը
Սերբիոն և Պալկարիոն զբաւել
կուզէ:

Անցու-Կերման յարաբերու-
թեանց մասին, Պ. Պիլով յայտ-
նեց թէ այս երկու երկիրները
ինչ ինչ խնդիրներու և կէտերու
մէջ կրնան միասին բնթանալ,
պահելով հանդերձ տարբեր թան-
կազին յարաբերութիւններ: Նա-
խարարը իր ճառը վերջացուց ը-
սելով թէ Կերման ժողովուրդը
միշտ պիտի յեղէ թէ իր ապա-
գան կախումունի իր սփէն և
զէնքերէն:

Գ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

Երէկ տեղի ունեցաւ այն չորս
հայերուն դատը, որոնք անց-
եալ տարի, տեղոյս այգիներ-
րուն մէջ, բոլիցածի մը սպանած
ըլլալու սժիրով ամբաստանուած
էն: Դատավարութիւնը յետա-
ձգուցաւ փաստաբանին պա-
հանջումին վրայ, որ պիտի ա-
պացուցանէ թէ ամբաստանեալ-
ներէն մէկուն զգետներուն վը-
րայ գտնուած արեան բիծերը
մարդկային ար/ւնէ առաջ եկած
չեն:

— Եւ, օր ալ 15 տարուան
բանտարկութեան դատապար-
տուցաւ ուրիշ հայ մը, որ սպան-
նելու գիտաւորութեամբ զաշոյնի
տասն և չորս հարածներ տը-
ւած էր ծեբունիի մը:

Աստեղմէ զատ, պուլկարական
զանազան դատաբաններ հայե-
րու վերաբերեալ մէկէ աւելի
դատեր ունին իրենց սեղանին
վրայ. բան մը որ զուցէ մեզ
պարտաւորէ Դատական յատուկ
զլուխ մըն ալ բանալ «ճարժու»
մոր մէջ:

ԽԱՌՆ, ԼՈՒՐՆԻ

Նիկոլա մեծ դուքորը այսօր
Պոլիս կը հասնի: Կիրակի օր
պիտի նախագահէ Սան Սթեֆա-
նոի ռուսական յիշատակարանին
բացման:

— Բուպարի զինուորական կա-
ռավարիչ անուանուած է զօրա-
վար Պրոք որ միանգամայն քա-
ղաքային վարչութեան վրայ ալ
պիտի հսկէ:

— Սըր Հարգուրդ Անգլիոյ տ-
ղատական կուսակցութեան պետը,

հրաժարած է այդ դերը կատա-
րելէ, որովհետեւ անձնական շա-
հու նկատումներ ընդնշմարած է
իր կուսակիցներէն ոմանց վրայ:

— Օսեսաի մէջ շոգեշարժ մէկ
չազացք մը այրած է յարակից
բոլոր շէնքերով. փխտը 800,000
բուպլի. հարի բուսը գործաւոր-
ներ անպատասպար մնացած են:

— Բարիլի հաշտութեան յանձ-
նածողովին ամերիկեան պատուի-
րակները ճամբայ ելած են իրենց
երկիրը վերադառնալու:

— Եորկիսո իշխանը Կրէտէ պի-
տի հասնի ամսոյս Ծին: Իր ժա-
մանու մէն հինգ օր վերջը ծով-
ակաւնները պիտի մեկնին, կըղ-
զոյն վարչութիւնը իշխանին
յանձնելով:

Անցեալ երկու շաբթի օր Սի-
տոնի, Գէրամիաի, Սէլինոսի և
ուրիշ տեղերու ապս. ամբները
իրենց զէնքերը յանձնեցին,
Քանէի հանրաւին պարագէզին
մէջ գտնուած զօրանցիին մէջ:
Այս առթիւ նորէն ցիժութեան
ցոյցեր կատարուեցան ի պատու
Եսրկիսո իշխանին:

— Թուրք կառավարութիւնը
մերժեց ընդունելու այն բազմա-
թիւ պուլկար պատուիրակու-
թիւնները որոնք կը փափագէին
Պոլիս երթալ ներկայ գտնուելու
Ս. Սթեֆանոսի յիշատակարանին
բացման հանդէսներուն և երախ-
տագիտական տուրք մը հատու-
ցանել այն քաջներուն որոնց փա-
ռաւոր մահը Պուլկարիան տեղ-
ծեց: Թուրք կառավարութիւնը
միայն քանի մը բարձրաստիճան
սպաներու մուտքը թոյլատրած է:

— Մանիլայն կը հեռագրեն թէ
ամերիկացիներուն պահանջումին
հակառակ, ապստամբները մեր-
ժեր են արձակել 10,000 սպա-
նիացի զերկները: Ապստամբնե-
րը քսան միլիոն տոլարի փրկանք
կը պահանջեն ասոնց համար:

— Իթալի լրագիրը կը գրէ թէ
հակաիշխանական զեպանախոր-
հուրդին նիտաերը պիտի դադրին,
և յունուարի երկրորդ կիսամէկին
պիտի վերականգնին, միայն պատուի-
րակութեանց պետերուն մասնակ-
ցութեամբ:

— Պոմպարի մէջ տիրող ժան-
տախտը մինչև Մատրաս և Հիդ-
կաստանի կեդր. նահանգները
տարածուեր է:

— Վազը ժամը 10ին, Վառնայի
աղատական կուսակցութեան նա-
խաձեռնութեամբ, միթիւնկ մը
տեղի պիտի ունենայ, Մուսալլաի
հրապարակին վրայ:

Ա Ջ Դ

Պատ. Հայկ Եարաբմեան «արոյոյա-
կան փիլիսոփայութեան» դասերը
պիտի խօսի երկուշաբթի օրեր, երե-
կոյնան ժամը եօթուկէսին. փոխա-
նակ ուրբաթ օրերուն. զանգակ չը
պիտի գարնուի, ուստի կը խնդրուի
որ արդոյ ունկնդիրք ժամանակը լաւ
յիշեն:

—)(—

Չ Ե Կ Ո Յ Ց

Տիկնաց Ընկերացարան Վառնայի
Ս. Մարտի քաղաք Կ. Ս. և Կիր. օ-
րերը, ժամը 1-5 գրքեր սահմալ,
8 օրէն անվթար վիճակի մէջ և
բերելու պայմանով: Այս պայմանա-
ժամը անցնողները նախ 5, և յետոյ
10 սանթիմ առ գանք կը վճարեն ու-
չացման ամէն մէկ օրուան համար:

Եւ, օրերը, նոյն ժամերուն աւ-
կինները և օրերոյնը արտօնուած
են նոյն իւր ընթերցարանի մէջ
կարգալ, և զազափարի փոխանա-
կութիւնները ընել:

Թերթերը գրեալ չեն արուիր:
Ընթերցարանը բաժանորդագրու-
թիւն և նոյն իրատուութիւններ կըն-
դունի մասենագրարանին ճոխացման
փափաքող անձերէն:

ԽՄԲԱԿԻՐՈՒԹԻՒՆ, ՆՍՐԺՈՒՄԿ

Կը ապագրուին ամէն լեզու
այցեատման, հասցեատման, նամա-
կագրութիւն, հարսանեկան հրատի-
րագիր, մահազդ, ինչպէս նաև
պրօշիւրներ:

Գիներն յոյժ գերամուտչելի
Ուրիշ քաղաքներէ եկած
յանձնարարութիւններ ճշդու-
թեամբ և փութով կը կատար-
ուին:

Տ Պ Ա Ր Ա Ն
Ա Ր Ե Ի Ե Լ Ե Ա Ն
Օ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ
Վ. Ա. Ռ. Ս. Ա.
Երկրորդ բաղ. Երկրկնագ փողոց.
Առաջալը Զեօճի կից.
Կը ապագրուին հոգեբան, պուլկար-
րէն, գաղղիներէ, յունարէն, ամեկերէն,
և այլ լեզուներով այցեատման, հասցե-
ատման, հարսանեկան հրատիւրագիր, ազ-
գարարութիւն, նամակագրութիւն, պահա-
րան, մահազդ, վաճառականական ամ-
տեսակ գործեր, գիրք, լրագիր, և այլն:
Գուճաւոր եւ ոսկեգոծ զարդագործ-
րու համար ամէն լեզուէ ճոխ ստեղծ եւ
մասնաւոր գործիքներ կը գտնուին:
ՄԵԾ ԽՆԱՄԲ ԵՆ ՄԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԻՆԵՐԸ 808ձ ԴԻՐԱՄԱՍՁԵԼԻ
Որէն բարձրէն էլ չյանչուրութեան
էր հչուրութեւ և գործել և խորհրդ-
բարձր:

ՎԱՐՊՕ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՐ
(ՀԱՅ ՅԵՂԱԿՈՒՍԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻԾ)
(Գին 1 Ճրանգ)
Մնացած սակաւաթիւ օրինակները
կը ծախուին Վառնայի մէջ Շարժումի
խմբագրատունը, Ֆիլիպպէ Տ. Անտոն-
կոչի մօտ, Ռուսալուք Հայկ Մալախ-
եանի սրճարանը, Սօֆիա՝ Տ. Մուշեղ
Արժրուիի քով:
Մտերս մամուլին կը յանձնուի
նոյն հեղինակին «Բանութեան գը-
հերը»:
«Շ Ա Ր Ժ Ո Ւ Մ»
Վառնայի մէջ կը վաճառուի Մու-
սալլա, թանկի կէտղապէս լեզուներ
խանութիւն, և Ապալուրբարանուան մզկի-
թին զէմը հայկական գրատունը,
Ա. Չարպահանէիանի քով:
Отговорникъ: А. СУКЯСОВЪ.
Печатница «Взаимность» Варна